

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 18. februarija 1891.

O b s e g: Opravila pri čebelnjaku meseca februarija. — Nasvet, kako zakladati stroške, ki jih bode prizadeval novi zakon za povzdigo živinoreje. — Ali obsekovanje gozdu škoduje. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novi čar.

Gospodarske stvari.

Opravila pri čebelnjaku meseca februarija.

Čebele nastavlajo zalego dostikrat že proti koncu tega meseca; tedaj je čebelarju treba skrbeti, da imajo dovolj vode. Potrebno je sneg odmetati izpred čebelnjaka, ali vsaj prostor s slamo pokriti, da čebele v snegu ne ostanejo in ne zmrznejo. Kdor še ni sicer prepričan, naj zdaj pogleda, ali imajo še zadosti medu ali ne; pa pregleda naj naglo, da se zalega ne premrazi. Ko bi čebelam živeža primankovalo, naj se jim poklada med v satovji ali v nalašč za to napravljenih posodicah. Kdor nima medu, lahko jim polaga kristaliziranega sladkorja. Ako so čebele panj ponesnažile, bodisi od znotraj ali od zunaj, treba jih je ob toplih dnevih poškopiti z mlačnim raztopljenim medom ($\frac{2}{3}$ medu in $\frac{1}{3}$ vode), da se iz panja privabijo in se tako osnažijo. Če se jim vsa nesnaga pusti in ne da prilika, da se zunaj osnažijo, poloti se jih lahko griža, katera večkrat mnogo panjev uniči ter je nevarna za ves stan. Ob hudem mrazu naj se odvrčajo solnčni žarki kolikor mogoče, zlasti od takih panjev, kateri imajo le eno steno morebiti celo iz prav tankega lesa. Kdor prezimuje panje po kletih, ali sicer temnih krajih, naj jih postavi ob toplih spomladnih dnevih na zrak, da se z izletom osnažijo. Kmalu popoldne naj jih dene spet v navadne prostore.

Nasvet, kako zakladati stroške, ki jih bode prizadeval novi zakon za povzdigo živinoreje.

Novi zakon za povzdigo živinarstva bode prizadeval nekaj stroškov, katere morajo zakladati živinorejci dotičnega okraja. Ti stroški so zlasti za licencevalno ko-

misijo in pa za one bika, katere bodo morale občine same imeti, ako v vasi, oziroma v občini ne bode dovolj zasebnih bikov. Stroški ne bodo veliki, a plačevati jih bodo morali le živinorejci, ker to ne gre, da bi plačevali tudi ljudje, ki nimajo niti repa v hiši. Najpravičnejša razdelitev teh stroškov bode po številu krav in brejih telic, katere ima vsak posamezen živinorejec. A županstva bodo vendar imela z iztirjavanjem mnogo sitnob, tako se bode na pr. posestnik, ki ima zasebnega bika, branil plačevati kaj stroškov za občinskega bika, ako bode v občini toliko krav, da bodeta potrebna dva bika in da bode enega občina sama imela. Mnogo manj sitnob bode ako se bodo ti stroški pokrivali, ne da bi jih treba bilo vsako leto deliti na vse živinorejce. A kako to narediti? Županstva naj pobirajo primerno pristojbino za živinske liste (pose), katere izdajajo. Živinske liste rabijo le živinorejci, toraj bode pristojbina le njim v korist. Županstva so sedaj zavezana liste brezplačno izdajati, ako pa zahtevajo kako pristojbino za se, je to krivično, in če jo tirjajo za celo občino, je tudi krivično, ker hodi na dobro tudi ne živinorejcem. Občinski sveti naj toraj okrenejo pristojbino za živinske liste, dohodke pa odmenijo za stroške, katere bode prizadeval novi zakon za živinorejo.

Ali obsekovanje gozdu škoduje.

Vsak gozdar, ki le kolikaj malo razume gozdarstvo obsoja in zameta obsekovanje drevja kot napačno in škodljivo. Ta edina sodba vseh zvedencev je veljavna. Poslušajte pa njih razloge.

Obsekovati drevo se pravi, silovito segati v njegovo naravo. Nobeno silovito kvarjenje narave pa ne ostane brez maščevanja, in človek, ki silovito lomasti po gozdu

mora plačati tudi globo. Vedite toraj, da drevesa dobivajo svoj živež po koreninah iz zemlje in po listji ali igličevji iz zraka. Iz zemlje sprejemajo to, kar ima pepel v sebi, z eno besedo: pepel; — iz zraka jim pa prihaja vse, kar pri sežiganji zopet v zrak beži, namreč ves oglenec. Ker je pepela le prav malo odstotkov, pri jelovji še tri odstotke ne, lahko je prevideti, kako silno veliko živeža prejmlje drevje za svojo rast iz zraka.

Ako takemu drevesu odsekaš velik del vej, vzameš mu tako rekoč ravno toliko ust, skozi katera svoj živež vase srka; drevo toraj tako obsodiš na post. Zares je tako drevo močno zadrževano v rasti, ne le v dolgost, ampak še prav posebno v debelost. To pa dotlej, da poženejo in se razrastejo nove veje. To prav natanko vidiš, ako opazuješ letnice obsekanih dreves. Te letnice (tisti krožčki na okrog, za kolikor drevo v enem letu odebeli) so več let po obsekanji veliko ožje, tanjše. Ako veje obsekuješ prav blizu ali tik debla in ne pustiš ne koliko živih vej z vzrastki, posuše se grče, ločijo od živega deblovega lesa, in kedar se taki hlodi v deske žagajo, takrat tiste grče izpadejo, odlete, in škoda je zopet očitna. Pa tudi če še ostanejo, vendar se vidi, da so ločene in velikokrat se šele pozneje ločijo iz podov ali kjer take deske rabijo. Ko bi veje ne bile odsekane, bilo bi vse skupaj živ les in toraj zdaj cele, lepe deske. Ravno zarad stelje pa, kolikor je nam znano, obsekujejo zlasti po Gorenjskem cele goščave smrečja vse zre doma, ter smreki le en sam čop vej pri vrhu puste, vse drugo večidel do kož oklestijo. (Mogoče je tudi to vzrok, da smrekova goščava večkrat jame sušiti, ker pride neka bolezen v smrekov gozd in v enem ali dveh letih je vsa smrekova goščava usehla — škoda je silno velika, ker težko ali vsaj kesno se zopet zaredi smrekov gozd).

Ako veje odsekuješ prav pri deblu, naredi se smola, kakor pravijo, to je, smola se začne obiloma iz drevesa cediti. Še veliko večji pa je ta odtok smole, ako kak plazar s krampeži po drevesu pleza in lub opere; naredi se dolge riže, po katerih smola navzdol po deblu lije; ker stopinja za stopinjo se naredi rana v lub in v belino. Najprvo teče smola, in če je rana v drevo večja, da se zarasti ne more, začne se od tiste strani deblo sušiti, trohneti in gniti. Veš pa, da, kolikor smole odteče, toliko živeža je drevesu ugrabljenega, in drevo je v rasti zadrževano. Znano je, kako radi se pastirji in celo odrasli nespametniki s tem igrajo, da zareze delajo v drevesa, še zlasti v smreke, ker jih veseli, da teče po njih smola, katero včasih tudi obirajo in prodajajo. Cele plati vidiš dostikrat na najlepših smrekah, hojah, bukvah itd. izsekane in veliko lepih hlodov gre tako v nič. Zares se ne more nikoli dosti zabičiti, kako je to škodljivo. Z obsekovanjem toraj drevesa ne obsodiš samo na post, temuč mu tudi puščaš in ga mučiš. Ako že nočeš ali ne moreš drugače, da drevo obsekaš, pusti mu vsaj za čevelj dolge konce ali šture z živimi vejicami ter pokaži vendar mrvico prizanesljivosti in gospodarnosti. Ako drevje do dveh tretjin visočine ali

celo še više obsekaš, zgubi se v logu senčnost, valed tega pa na tleh dobi moč grmičevje in dračje ter razna šara, in to je zopet drevju v škodo.

Obsekanih dreves se tudi poprej črv (kukec) loti in jih konča. Sklenem naj toraj z naukom: S sekiro ne v gozd, razen če je treba gozd trebiti ali drevje posekovati, in nobeno kleščevje za steljo naj se ne jemlje iz njega razen pri trebljenji in posekovanji.

Razne reči.

* **Kako preskusiti mleko.** Kdor se hoče prepričati, je li mleko z vodo zmešano, ali ne, kane naj jedno kapljico na noht svojega palca. Ako kapljica ne razpade, je mleko čisto; če pa razpade, smešano je z vodo. Ali pa se vtakne igla v mleko. Če mleko na njej obvisi, skvarjeno je z vodo, ako ga nič ne obvisi, je čisto.

* **Koliko vpliva snaženje govedi na nje molznost** pokazala je nedavno ta le izkušnja: Kravo, ki je bila vajena vsakdanjega dvakratnega snaženja s česalom, niso skozi 14 dni nič več snažili. V tem času je krava 11 litrov mleka manj molzla nego poprej v enolikem času, dasi je vse drugo pri starem ostalo.

* **Kako ravnati z zmrzlimi trtami.** Zmrzle mladike naj se takoj pod prvim očesom odrežejo. Ob svojem času postanejo sočne, in kakšenkrat pokaže se na njih zarod, na vsak način pa naredi take trte dobrega lesa za prihodnje leto. Neki trtni posestnik je izjavil o tem ravnanji naslednje: „Jaz sem prejšnje leto ta svet poslušal ter obrezal trte takoj drugi dan po onej nesrečni noči, v kateri so zmrznile. Daset dni po dovršenem tem delu sem videl, da so iz venca pognali čepi, po eden, dva in celo po trije. Ti čepi so skoraj vsi imeli grozde. Pri tem sem pa udobil pri trtah lepega, zdravega lesa, ki je v naslednjem letu obilo pognal.“

* **Sadni kis ali jesih za dom.** Posestniki sadja si za domače potrebe lahko sami napravijo kis. Reč, da se te reči ne rabi posebno veliko, a vsak kmetar je dober, ki ga človek prihrani. Domači kis iz sadja napravljajo se na prav priprost način. Vzame se velik prsten ali kamenen lonec ali majhen sodček, v to posodo devajo se lupine in obrezki od sadja, ki se za domače potrebe lupi ali pa obrezuje in razrezuje. Ti ostanki se potem z vrelo vodo polijejo, in sicer toliko, da voda čez nastopi. Kadar se zopet kaj obrezkov naredi, denejo se k prejšnjim, in prilije se zopet krop, da se vse zalije. Tako se dela, dokler ni posoda polna. Kadar je pa polna, naj se skrbno s prtom pokrije in ob solčnih dneh na solnce postavlja, ob hladnem vremenu pa k peči ali ognjišču nosi. Drugih reči ni potreba nič pridevati. V šestih do osmih tednih se je voda v izvrsten, lepo rumen kis spremenila. Ta kis ima bolj prijeten okus mimo fabriškega in je tudi bolj zdrav.